

ASRIAD TOPLANTILARI

‘EKONOMİ VE AHLAK GÜNDEMİ’

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى فَبَغَى عَلَيْهِمْ وَآتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءُ

بِالْعَصْبَةِ أُولِي الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ

وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ
وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُسْفِينِ

قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي أَوَلَمْ يَعْلَم أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ
مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرَ جَمْعًا وَلَا يُسْئَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ

“Kārûn Mûsâ'nın kavmindendi. O, gücüne dayanarak onlara baskı yapmaktaydı. Biz ona öyle hazineler vermiştik ki sadece anahtarlarını dahi güçlü kuvvetli bir ekip zor taşırdı. Halkı ona şöyle demişti: “Sakin şımarma! Hiç şüphesiz ki Allah şımarıkları sevmez.

Allah'ın sana verdiğiinden âhiret yurdunu kazanmaya bak ve dünyadan nasibini de unutma! Allah sana ihsan ettiği gibi, sen de insanlara ihsanda bulun. Yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya çalışma! Şüphesiz Allah bozguncuları sevmez.

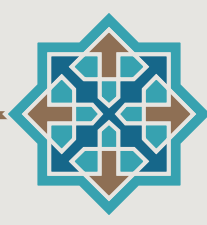
Kārûn, “Bu serveti sahip olduğum bilgi sayesinde elde ettim” diye karşılık verdi. Bilmiyor muydu ki Allah ondan önceki kuşaklardan, ondan daha güçlü ve daha çok servet biriktirmiş kimseleri helâk etmişti. Ama suçluluğu kesinleşmiş olanlara artık günahları sorulmaz!”

(Kasas Suresi; 76-77-78)

Allah Teala bu kıssaları bize anlatırken püf noktaları, vurucu sahneleri bir araya getirerek vahyetmiştir. En kritik noktaları anlatmaktadır. Yani standart bir yaşam öyküsü gibi olayların sıralı, tüm serüveni içerir bir şekilde anlatıldığı usul Kur'anı Kerim'de yer almamaktadır. Zira Allah Teala burada salt bir hikaye anlatmamakta kullarına belli mesajları aktarma gayesi gütmektedir. Dolayısıyla aynı ayette yer alan anlatılarda yer alan iki olayın dahi birbiri peşine gelmesi durumu Kur'an anlatımı açısından mutlak değildir. Karun ciddi bir zenginliğin verildiği tipolojiyi temsil etmektedir. Allah Teala karun örneği üzerinden bu tipolojinin mal ile kurmuş olduğu ilişkiyi bizlere anlatmaktadır. Dolayısıyla bizlere mülk telakkisini, mal telakkisini, para telakkisini Karun üzerinden öğretmektedir. Bu haseple Karun son derece önemli bir örnektir. İslami Ekonomisi çalışmaları açısından da bizler bu ayetleri bilhassa bu bağlamda değerlendirmekteyiz.

Yukarıdaki ayetlerde Karun'un mal mülk ve para ile kurduğu bozuk ilişki sebebiyle kavmi ona bazı tavsiyelerde bulunmaktadır. “Şımarma”. “Allah'ın sana verdikleri üzerinden ahiret yurdunu kazanmaya bak ve dünyadan nasibini de unutma”. Bu ilginç bir denklemdir. Yani verilen ekonomik imkanının aslında ahiret yurdunun kazanılma araçlarından bir araç olduğu telakkisi Karun'un mensup olduğu kavim üzerinden bizlere öğretilmektedir. Nitekim Allah'ın tercihi de budur. Fakat denklem burada bitmemektedir; dünyadan nasibini de unutma denmektedir. Dolayısıyla Allah Teala'nın zenginlikleri ve imkanları tamamıyla terketmek, dünya mallarına bütünüyle yüz çevirmek gibi bir kural vaz etmediği ve bizler için böyle bir arzusu olmadığı da anlaşılmalıdır. Bir dengeden bahsedilmektedir. Bu dengede ana eksen Ahiret yurdu. Ama dünyada da bir kısım birikimlerin ve harcamaların olabileceği tamamlayıcı bir unsur da yer almaktadır. Bu haseple bu ayet konu ile ilgili ilkeleri belirleyen bir vahiy olarak karşımıza çıkmaktadır. Tavsiyeler “Allah'ın sana güzellikte, ihsanda bulunduğu gibi sen de başkasına güzellik ve ihsanda bulun” şeklinde devam etmektedir. Allah Teala insana nasıl güzellik ve ihsanda bulunmaktadır? Burada bu sorunun cevabı elzemdir. Allah Teala yekten kendi irade ve

tericihiyle, dilediği kadar vermektedir. Verdiği zaman asla başa kakmamaktadır. Dolayısıyla insanlar açısından tatmin edici olan, onlara hoş gelen birçok nimetleri kendilerine vermektedir. İnsandan da böyle bir tavır beklenmektedir. Ayetin bu bölümü tasavvuftaki "Allah'ın ahlakıyla ahlaklanmak" düsturuna işaret eden bir özellik taşımaktadır. Allah'ın sana yapmış olduğu güzelliğe benzer güzellik yap, Allah'ın uygulamada ortaya koymuş olduğu usulü sen de ahlak olarak benimse ve aynı ahlakla, aynı hassasiyetlerle, aynı güzellikleri bu şekilde uygula denmektedir. "Yeryüzünde bir bozgunculuk, fesat çıkarma. Allah bozgunculuk çıkaranları sevmez" kısmıyla ilgili Şuayb aleyhisselam ile ilgili ayetlerde de benzeri bir değerlendirme dikkate şayandır. Bahsedilen ayetlerde ekonomiyi bozmak yeryüzünde bozgunculuk ve fesat çıkarmak anlamına gelebilecek bir eylem olarak değerlendirilmektedir. Nitekim Allah Teala bu durum baş gösterdiğinde peygamberleri bu durumu tekrar düzene sokmak ile de görevlendirmiştir. Nitekim Şuayb aleyhisselamın da öncelikli görevlerinden biri buydu. Konumuz olan ayetlerde de düşünen bir toplum olarak Karun'un kavmi kendisine aynı uyarıda bulunmaktadır.

78. ayette kavmin uyarılarına karşı Karun'un telakkisi ortaya net bir şekilde konmaktadır. O "bana verilen şey bende olan ilimden dolayıdır demektir. Bu ifade "Benim Allah dahil kimseye bir minnetim yok. Kazandığımı kimse bana vermiş değil. Ben bunları kendi bilgim ve becerim sayesinde tırnaklarımla kazıyarak kazandım. Dolayısıyla bunları sana Allah vermiştir, sen de onlardan başkalarına ver; Allah'ın sana güzellikte bulunduğu gibi sen de güzellikte bulun tarzı tavsiyeler ile bana gelmeyin" algısını içerisinde barındırmaktadır. Bu yaklaşım biçimi bir anlamda kapitalist dünyanın telakkisine de tekabül etmektedir. Mal üzerinde nihai yetkiyi, onu sonuna kadar kullanma hakkını mutlak olarak kendinde görmek böyle bir telakkinin eseridir. Oysa İslam mülkiyet telakkisi açısından sahiplik, mülk sahipliği meselesi mutlak anlamda yalnızca Allah'a aittir. İnsan mustahlefine fih olarak ona bir emanetçidir telakkisini bu anlamda iyi hazmetmek gerekmektedir. Zira bu telakkinin tam karşısına yerleştirilmiş Karunî bir anlayış bulunmaktadır. Karşıdaki bu telakki hiç paylaşma mecburiyeti olmadığını, malının kendisinde beceri, ilim ve çaba dolayısıyla kendisine verildiğini ifade ederek büyük bir ukalalık sergilemektedir. Allah Teala bunu elbette kabul etmemektedir. Dolayısıyla ayetin devamı çok önemli bir gerçeği gözler önüne sermektedir. *Bilmiyor muydu ki Allah ondan önceki kuşaklardan, ondan daha güçlü ve daha çok servet biriktirmiş kimseleri helâk etmişti. Mücrimlere günahları sorulmaz!*". Buradan anlaşılmaktadır ki Karun bize anlatılan örnektir. Ondandır önce çok daha güçlü ve zenginleri de gelmiş ve Allah Teala onları bozuk telakki ve sistemleriyle birlikte helak etmiştir. Peki mücrimlere günahlarından sorulmaz ne demektir? İman hattının diğer tarafına geçilip inkara düşüldüğünde artık amellerin bir kıymeti kalmaz denmektedir. Sorguya çekilecek yegâne konu tevhit ile alakalıdır. Dolayısıyla tevhid ekseninin dışına çıkan mücrimlere artık diğer detayların sorulmasına gerek bile kalmamıştır. Fakat dikkate değer konu bu sonucun ekonomik bir telakkinin değerlendirildiği ayetlerde yer almasıdır. Yani farkettiğiniz gibi burada servet ve güç ile ilgili telakkisinde kendisini gözünde tanırlaştırarak tevhid ekseninden çıkanlardan bahsedilmekte ve Allah Teala bize çok yönlü dersler vermektedir. Bu dersler hiç şüphesiz İslam Ekonomisi açısından son derece değerli pek çok temeli içerisinde barındırmaktadır.

